

The Holy See

KATEHEZA PAPE BENEDIKTA XVI.

NA OPĆOJ AUDIJENCIJI

Srijeda, 3. lipnja 2009.

Raban Mauro

Draga braćo i sestre!

Danas elim govoriti o uistinu izvanrednoj osobi s latinskog Zapada: mislim na redovnika Rabana Maura. Zajedno s ljudima poput Izidora Seviljskog, Bede Časnog, Ambrozija Autperta, o kojima sam već govorio na prethodnim audijencijama, on je tijekom stoljeća takozvanog kasnog Srednjeg vijeka odrađao kontakt s velikom kulturom drevnih mudraca i kršćanskih otaca. Često spominjan kao "praeceptor Germaniae", Rabana Maura resi izvanredna plodnost. Svojom apsolutno iznimnom radnom sposobnošću pridonio je moda više od svih drugih da se odri ivom ona teološka, egzegetska i duhovna kultura na kojoj će se nadahnjivati naredna stoljeća. Na njega će se pozivati velike ličnosti koje pripadaju redovničkom svijetu poput Petra Damijanskog, Petra Časnog i Bernarda iz Clairvauxa, kao i sve veći broj "klerika", koji su tijekom 12. i 13. stoljeća iznjedrili jedan od najljepših i najplodnijih procvata ljudske misli.

Rođen u Mainzu oko 780., Raban je u još vrlo ranoj dobi ušao u samostan: pridodano mu je ime Mauro po mladiću Mauru kojeg su, prema drugoj knjizi Dijaloga svetog Grgura Velikog, njegovi roditelji, rimski plemići, još dok je bio dijete povjerali opatu Benediktu Nursijskom. Taj rani ulazak Rabana, kao "puer oblatu", u benediktinski redovnički svijet i korist koju je iz toga izvukao za vlastiti ljudski, kulturni i duhovni rast, već sami po sebi pružaju veoma zanimljivu sliku ne samo o ivotu redovnika i Crkve, već također o cjelokupnom društvu njegova doba, koje se obično naziva "karolinškim". O tome, ili moda o samom sebi, Raban Mauro piše: "Ima onih koji su imali sreće da stječu znanja o Svetom pismom još od najranijeg djetinjstva ("a cunabulis suis") i bili su tako dobro hranjeni hranom koju im pruža sveta Crkva da su mogli biti promaknuti, zahvaljujući primjerenom

odgoju, u najviše svete redove" (PL 107, sv. 419BC).

Zbog izvanredne naobraenosti, po kojoj se Raban Mauro isticao, vrlo je brzo skrenuo na sebe pozornost velikana svoga doba. Postao je savjetnik prinčeva. Zalagao se za to da se zajamči jedinstvo Carstva i, na široj kulturnoj razini, nije nikada odbijao pruiti onome koji bi mu uputio neko pitanje mudar odgovor, koji je najradije crpio iz Biblije i iz tekstova svetih otaca. Nakon što je izabran najprije za opata glasovitog samostana u Fuldi a zatim za nadbiskupa rodnoga grada, Mainza, nije prestajao zbog toga baviti se i dalje svojim proučavanjima, pokazujući primjerom svoga ivota da se moe istodobno biti na raspolaganju drugima i posvetiti prikladno vrijeme razmišljanju, proučavanju i meditaciji. Tako je Raban Mauro bio egzegeta, filozof, pjesnik, pastir i Boji čovjek. Biskupije Fulda, Mainz, Limburg i Wrocław časte ga kao sveca odnosno blaenika. Njegova djela zauzimaju čak šest svezaka Migneove Latinske patrologije. On je vjerojatno autor jednog od najljepših i najpoznatijih himana latinske Crkve, "Veni Creator Spiritus" (Dođi Duše Presveti), u kojem je na čudesan način saet kršćanski nauk o Svetom Duhu. Prvi su Rabanovi teološki radovi imali, naime, pjesničku formu i imali su za temu otajstvo svetog kria u djelu pod naslovom "De laudibus Sanctae Crucis" (Pohvale svetom kriju), zamišljenom tako da čitatelju ponudi ne samo pojmovne sadraje već također najvrsnije umjetničke poticaje, koristeći u istom rukopisu kako pjesničku formu tako i slikovitu formu. Predstavljajući na slikoviti način između redaka svoga spisa sliku Krista raspetoga, on na primjer piše: "Evo slike Spasitelja koji, svojim stavom, posvećuje za nas blagotvorni, preslatki i preljubljeni oblik kria, kako bi vjerujući u njegovo ime i slušajući njegove zapovijedi uzmgli postići vječni ivot zahvaljujući njegovoj Muci. Zato svaki put kada uzdiemo svoj pogled prema kriju sjetimo se Onoga koji je trpio za nas da nas istrgne iz vlasti tame, prihvaćajući smrt kako bi nas učinio baštinicima vječnoga ivota" (Lib. 1, Fig. 1, PL 107 sv. 151 C).

Ta metoda u kojoj se objedinjavaju razni umjetnički izraaji, um, srca i osjetila, a koja potječe s istoka, veoma se proširila na zapadu dosegnuvši nedostine vrhunce u biblijskim kodeksima ukrašenim minijaturama i u drugim vjerskim i umjetničkim djelima, koja će cvasti u Europi sve do izuma tiska ali i nakon toga. U svakom slučaju ona pokazuje kod Rabana Maura izvanrednu svijest o nunosti da se, u vjersko iskustvo, uključe ne samo um i srce, već također osjetila posredstvom onih drugih aspekata estetskog ukusa i čovjekova sjetilnog svijeta koji daju čovjeku da uiva istinu čitavim svojim bićem, "duhom, dušom i tijelom". Budući da je Bog postao čovjekom od krvi i mesa, da je ušao u sjetilni svijet, mi u svim dimenzijama svoga bića moramo traiti i susretati Boga. Tako Boja stvarnost, po vjeri, prodire u naše biće i preobraava ga. Zbog toga je Raban Mauro usredotočio svoju pozornost prije svega na liturgiju, kao sintezu svih dimenzija naše percepcije stvarnosti. Zbog toga svojeg shvaćanja Raban je izvanredno aktualan. Od Rabana Maura nam je ostala također glasovita zbirka djela "Carmina", za koja je predlagao da se koriste prije svega u liturgijskim slavljinama. Budući da je Raban bio prije svega redovnik, nije bilo ništa neobično da se zanima za liturgijsko slavlje. On se međutim nije posvećivao pjesništvu radi pjesništva, već – što je bilo potpuno uobičajeno u njegovo vrijeme – umjetnost i sva druga znanja koristio je za produbljanje Boje riječi. Zato je pokušavao, svim silama i krajnje ozbiljno, uvesti

svoje suvremenike, ali prije svega slubenike (biskupe, prezbitere i đakone) u shvaćanje dubokog teološkog i duhovnog značenja svih sastavnica liturgijskog slavlja.

Pokušao je tako shvatiti i drugima približiti teološka značenja skrivena u obredima, nadahnjujući se na Bibliji i na otačkoj tradiciji. Nije oklijevao navesti, zbog svoje iskrenosti ali i da bi dao veću težinu svojim tumačenjima, patrističke izvore kojima je dugovao svoja znanja. Njima se služio slobodno i s pomnim razlučivanjem, nastavljajući razvijati patrističku misao. Na završetku "Prve poslanice" upućene nekom "korepiskopu" iz biskupije Mainz, primjerice, nakon što je odgovorio na njegove zahtjeve da mu objasni kako se ima vladati u vršenju svoje pastoralne službe, kaže: "Napisali smo ti sve to kako smo zaključili iz Svetog pisma i iz otačkih kanona. Ti, ipak, presveti čovječe, donosi svoje odluke onako kako se tebi najbolje čini, od slučaja do slučaja, pokušavajući uvijek svoje vrednovanje odmjeriti tako da se u svemu zajamči diskrecija, jer je ona majka svih kreposti" (Epistulae, I, PL 112, sv. 1510 C). Vidi se tako kontinuitet kršćanske vjere, koja ima svoje korijene u Bojoj riječi; ona je međutim uvijek iva, razvija i se izrađava na nove načine, uvijek u dosljednosti s čitavom građevinom, s čitavim zdanjem vjere.

Budući da je sastavni dio liturgijskog slavlja Boja riječ, Raban Mauro se ovoj potonjoj posvećivao svim silama tijekom čitavog svog života. Od njega potječu odgovarajuća egzegetska tumačenja za gotovo sve knjige Starog i Novog zavjeta s jasno pastoralnim ciljem, kojeg je opravdavao riječima poput ovih: "Napisao sam ovo... saevši tumačenja i prijedloge mnogih drugih prije mene kako bih pomogao siromašnom čitatelju koji ne može imati na raspolaganju mnoge knjige, ali i da olakšam onima koji u mnogočemu ne uspijevaju duboko proniknuti u shvaćanje skrivenih značenja otaca" (Commentariorum in Matthaem praefatio, PL 107, sv. 727D). Komentirajući biblijske tekstove obilno je crpio iz djela drevnih otaca, a posebno su mu omiljeni bili Jeronim, Ambrozije, Augustin i Gregor Veliki.

Istaknuta pastoralna osjetljivost navela ga je zatim da se uhvati u koštac s jednim od najosjetljivijih problema za vjernike i svete poslušatelje njegova doba – pokorom. Sastavio je, naime, "penitencijare" – tako ih je on nazivao – u kojima su, sukladno senzibilitetu toga doba, bili nabrojani grijesi i odgovarajuće kazne, koristeći koliko je više moguće obrazloženja preuzeta iz Biblije, koncilskih odluka i papinskih uredbi. Tim su se tekstovima služili također "karolinzi" u svojem pokušaju reforme Crkve i društvu. Isti su, pastoralni, cilj imala i djela poput "De disciplina ecclesiastica" (O crkvenoj stezi) te "De institutione clericorum" (O kleričkom staleu) u kojima je Raban, nadahnjujući se u prvom redu na Augustinu, objašnjavao običnim vjernicima i kleru svoje biskupije osnovna načela kršćanske vjere: bili su to svojevrsni mali katekizmi.

Možemo zaključiti predstavljanje ovog velikog "čovjeka Crkve" citirajući neke njegove riječi u kojima se izvrsno odražava njegovo temeljno uvjerenje: "Onaj tko je nemaran u kontemplaciji ("qui vacare Deo negligit") sam sebe lišava gledanja Bojeg svjetla; nadalje, onaj koji dopusti da ga potpuno obuzmu brige i dopusti svojim mislima da ih privuče buka ovozemnih stvari osuđuje samoga sebe na potpunu nemogućnost da pronikne tajne Boga nevidljivoga" (Lib. I, PL 112, sv. 1263A). Mislim

da Raban Mauro upućuje ove riječi i nama danas: u vrijeme posla, s njegovim uurbanim ritmom, i u slobodno vrijeme moramo posvetiti svoje trenutku Bogu. Moramo otvoriti Njemu naš ivot upućujući mu neku misao, neko razmišljanje, kratku molitvu, a prije svega ne smijemo zaboraviti nedjelju kao dan Gospodnji, dan liturgije, kako bismo zapazili u ljepoti naših crkava, svete glazbe i Boje riječi ljepotu samoga Boga, puštajući mu da uđe u nas. Samo tako će naš ivot postati velik, pravi ivot.